

M

Monographs on Thai Sexology in Central of Thailand: The Thai Sexology Textbooks

Aphilak Kasempholkoon^{1*}

Received: July 2, 2020 Revised: August 20, 2020 Accepted: September 14, 2020

Abstract

Knowledge of sexual activities or “monographs on Thai sexology” in the past of Thai society is often restricted in the area of storytelling and transmission. While the narrative about sex is hidden in the tradition and rituals, as well as the fine arts of the villagers and the royal family, it is assumed that there is a “monographs on Thai sexology” in Thai culture. It is similar to “Kama Sutra” in Indian culture or “Pillow Side Book” in Chinese culture. This article, therefore, aims to collect “monographs on Thai sexology” in the central region and analyze its knowledge as a “textbook”. In this study, the researcher used data from literary texts found in the central region from the original manuscripts, including Khoi manuscripts, palm-leaf manuscripts and old notebooks based on eight titles. The results of the study showed that the presentation of knowledge was focused on four main parts, including posture, direction and auspicious, physiognomy and tonic. As “monographs on Thai sexology” is a “textbook”, it is found that the teaching strategies in monographs on Thai sexology have various teaching strategies, including data classification, data explanation, use of advantage and technique tips. As for the technique for creating credibility for textbooks, it is found that there is reference to “the teacher who created the textbooks”, citing supernatural powers and using specific codes for use by specific groups. The research results of would boost our understanding of Thai society through monographs on Thai sexology. The study of “Monographs on Thai Sexology” is not only a treasure trove of wisdom from the past, but it is also a knowledge of sexual science that is written extensively, showing the connection of various sciences, ways of thinking, expectations and efforts to create various activities to create “happiness” in interesting ways.

Keywords: local literature, textbook, sexology, sex studies, monographs on thai sexology

^{1*} Program in Thai, Faculty of Liberal Arts, Mahidol University

* Corresponding author. E-mail: aphilak@yahoo.com

วรรณกรรมตำราแพศศาสตร์ในภาคกลาง: แบบเรียนแพศศึกษาของไทย

อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล^{1*}

วันรับบทความ: July 2, 2020 วันแก้ไขบทความ: August 20, 2020 วันตอบรับบทความ: September 14, 2020

บทคัดย่อ

วิทยาการความรู้ที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศหรือ “ตำราแพศศาสตร์” ในสังคมไทยที่ผ่านมา มักถูกจำกัดพื้นที่ในการเล่าและถ่ายทอด ขณะที่เรื่องเพศแฝงอยู่อย่างแยบคายในประเพณีและพิธีกรรม ตลอดจนงานศิลปกรรมของชาวบ้านและชาววัง ชวนให้คิดว่าในวัฒนธรรมไทยน่าจะมี “ตำราแพศศาสตร์” เช่นในวัฒนธรรมอินเดียที่มี “ตำรากามสูตร” หรือในวัฒนธรรมจีนที่มี “สมุดข้างหมอน” บทความนี้จึงมุ่งรวบรวมและศึกษาตำราแพศศาสตร์ของคนไทยในภาคกลาง เพื่อถอดและวิเคราะห์ความรู้จากตำราแพศศาสตร์ ศึกษาตำราแพศศาสตร์ของคนไทยในฐานะ “ตำรา” และทำความเข้าใจสังคมไทยผ่านตำราแพศศาสตร์ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากวรรณกรรมตำราที่พบในภาคกลางจากต้นฉบับตัวเขียนทั้งสมุดไทย ใบบลาน และสมุดฝรั่งจำนวน 8 เรื่อง ผลการศึกษา พบว่า ตำราทั้ง 8 ฉบับ มีจุดเน้นของการนำเสนอองค์ความรู้ที่แตกต่างกัน มีเนื้อหาหลัก 4 ส่วน คือ ทำ ทิศและฤกษ์ นรลักษณ์ ยาบำรุง และในฐานะที่วรรณกรรมแพศศาสตร์เป็น “ตำรา” นั้น พบว่า กลวิธีการสอนในตำราแพศศาสตร์มีกลวิธีการสอนในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การจำแนกหมวดหมู่ข้อมูล การอธิบายข้อมูล การใช้ความเปรียบ การบอกเคล็ดวิชาหรือเกร็ดตำรา ส่วนกลวิธีการสร้างความน่าเชื่อถือให้ตำรา พบว่า มีการอ้างอิง “ครูผู้ให้กำเนิดตำรา” การอ้างอำนาจเหนือธรรมชาติ การใช้รหัสเฉพาะเพื่อให้ใช้ได้เฉพาะกลุ่ม ตำราวรรณกรรมแพศศาสตร์ภาคกลาง เป็นเสมือนขุมทรัพย์ของภูมิปัญญาที่ซ่อนไว้มานานแต่อดีต ไม่เพียงองค์ความรู้ทางแพศศาสตร์ที่เขียนอธิบายอย่างกว้างขวางเท่านั้น หากแต่ยังได้เห็นความเชื่อมโยงของศาสตร์ต่าง ๆ วิธีคิด ความคาดหวังและความพยายามในการสร้างสรรค์กิจกรรม “สร้างสุข” ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างน่าสนใจด้วย

คำสำคัญ: วรรณกรรมท้องถิ่น ตำรา แพศศาสตร์ แพศศึกษา วรรณกรรมตำราแพศศาสตร์ของไทย

^{1*} สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

* Corresponding author. E-mail: aphilak@yahoo.com

บทนำ

การเสพสังวาสมีความหมายอย่างยิ่งในการธำรงรักษาเผ่าพันธุ์ของมนุษย์มิให้สูญสิ้นไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอารยธรรมตะวันออกทั้งจีน และอินเดีย นั้นการสังวาสได้รับการยอมรับว่าเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง คือ เป็นศิลปะในการร่วมรักด้วยท่วงท่าต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจนั้นเกิดความสุขอย่างหาที่เปรียบมิได้ รวมทั้งยังมีความหมายในฐานะเป็นพิธีกรรมในการให้กำเนิดชีวิตอันบริสุทธิ์ตามหลักความเชื่อ ศิลปะเหล่านี้ได้รับถ่ายทอดไว้และยกขึ้นเป็นตำรา เฉพาะที่รู้จักกันทั่วโลกคงไม่พ้น “ตำรากามสูตร” (Kamasutra) ของอินเดีย

ในสังคมไทยนับแต่โบราณมา เรื่องการเสพสังวาสถือเป็นเรื่องไม่บังควร หรือที่มักใช้คำว่า “บัดสี บัดเถลิง” ผู้ติดย่อมไม่กล่าวถึง(ในที่แจ้ง) แม้บาทจรรย์ในวรรณคดีก็พยายามใช้ศิลปะทางภาษาในการเลือกใช้สัญลักษณ์ในการอธิบายฉากการร่วมรักของตัวละครมากกว่าที่จะพูดถึงตรง ๆ หรือที่มักใช้คำว่า “ลับ ๆ ล่อ ๆ” อย่างไรก็ตาม เรื่องเพศในสังคมไทยโดยเฉพาะการร่วมเพศถือว่าเป็นเรื่องลามก น่าอับอายที่ไม่บังควรให้เด็กรับรู้ เพราะเด็กยังไม่มีความรู้สึกและความต้องการทางเพศ (สนิท สม์ครกุล, 2519) ดังนั้น ครอบครัวไทยจึงไม่นิยมให้ความรู้เรื่องเพศแก่เด็ก

ความคิดในเรื่องเพศในไทยนั้นจะมีมาครั้งแรกเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐาน ในสังคมชาวบ้านมองเรื่องการสังวาสเป็นเรื่องความอุมดมสมบูรณ์และเป็นเรื่องธรรมชาติที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน หรือเพลงพื้นบ้านทั่วไป² และดังจะเห็นได้ว่าเรายังไม่พบตำราเพศศาสตร์ของราชสำนักสยามที่จัดระบบระเบียบแห่งการสังวาสเช่นในราชสำนักอินเดีย หรือจีนแต่อย่างใด คงมีเพียงแต่ **ตำรานรลักษณ์** ที่กล่าวถึงการดูแลลักษณะดีชั่วของบุคคล ที่พิจารณาอวัยวะภายนอกทุกส่วนของบุคคล รวมทั้งอวัยวะเพศ

นอกจากตำรานรลักษณ์ข้างต้นแล้ว ในราชสำนักไทยยังมีตำราโหราศาสตร์ที่คำนวณวันเดือนปีเกิดแล้วทำนายลักษณะของอวัยวะเพศ ตำรานี้กล่าวกันว่าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ไว้ โดยแทรกอยู่ในตำราดูเกณฑ์ชะตาหญิงชาย ที่พระราชทานนามว่า “**ตำราตรีภพ**” แต่คนทั่วไปอาจรู้จักในชื่อต่าง ๆ กัน อาทิ ตำราเศษของพระจอมเกล้าฯ เศษพระจอมเกล้าฯ จอมตรีภพ เป็นต้น

นอกจากนี้ ใน**ตำราพรหมชาติ** มีกล่าวถึงเรื่อง “การทำสมพาส” โดยกล่าวถึงการเลือกคู่สังวาสโดยอาศัยการคำนวณศักราชของคนทั้งคู่มาคำนวณ (หริต เรื่องฤทธิ, มปป., น. 362) ดังนี้

ถ้าจะทำสมพาส เอาศักราชเขาทั้งสองประสมกัน ถ้าเขาเกิดเดือน 5-6 อายุเต็ม
ถ้าเดือน 7-8 (เป็นต้น) ลดลงเสียปีหนึ่ง จึงเอาลบศักราช แล้วตั้งสองฐาน ฐานบนเอา 3 คูณ
ฐานล่างเอา 4 คูณ เอา 7 ทหารทั้งสองฐาน

เศษดังนี้ 4 5 6 ท่านว่าชั่วอย่าเอาเลย
2 3 1

² นอกจากนี้ ยังจะพบได้ว่ามีวรรณกรรมบางเรื่องที่ใช้คำพวนในการนำเสนอเรื่องเพศ อาทิ เรื่อง **สรรพสิทธิ์** ซึ่งเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นของภาคใต้ เรื่อง **พระเอ็ดยง** ของคุณสุวรรณผู้แต่งพระมะเหลเถไถ เป็นต้น

เศษดังนี้ 3 2 1 ดินักเอาเถิด
5 4 6

ในตำราพรหมชาติบทที่ว่าด้วยวันอัคนีโรธ (วันห้ามทำการต่าง ๆ) เชื่อกันว่า บุตรพระยามัจจุราช ชื่อ “นางกาลกิณี” แต่งกายด้วยสีแดง เหาะมาประพาสโลกมนุษย์ทุกเดือน ในวันและเวลาต่าง ๆ จึงห้ามทำกิจการแต่ละอย่าง ตามวันและเวลาที่อัคนีโรธตก ผู้วิจัย พบว่า ในวันขึ้นและแรม 12 และ 13 ค่ำ ท่านห้ามสังวาสกัน วันขึ้นและแรม 12 ค่ำ อัคนีโรธตกใน สตรี ท่านห้ามบุรุษสังเสพกับสตรี ส่วนวันขึ้นและแรม 13 ค่ำ อัคนีโรธตกใน บุรุษ ท่านห้ามสตรีสังเสพกับบุรุษ (ธนาภิต, มปป.)

จากการศึกษาเบื้องต้น ผู้วิจัย พบว่า นอกจากความคิดเรื่องเทศาศตร์จะปรากฏอยู่ในรูปแบบของตำราแล้วเรื่องเพศเหล่านี้ยังมีปรากฏอยู่ในคติชนและวรรณกรรมท้องถิ่นด้วยเช่น โสภชยา - โสภหญิง ตลอดจนแทรกอยู่ในวรรณกรรมลายลักษณ์เรื่อง “ท้าวคำสอน” ซึ่งจารลงในใบลานมาแต่เดิม

บทสรุปที่ได้จาก ความคิดเรื่องเทศาศตร์ในวัฒนธรรมไทยดั่งประมวลมาข้างต้น ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์โหราศาสตร์กับเทศาศตร์ นอกจากนี้ ยังทำให้เห็นว่าเรื่องเทศาศตร์ส่วนใหญ่ในสังคมนั้นมักจะเป็นรูปแบบของตำราสัญลักษณ์และตำราโหราศาสตร์เท่านั้น ไม่พบตำราที่มีเนื้อหากล่าวถึงระเบียบแห่งการสังวาสโดยตรงดังเช่นที่พบในสังคมอินเดียหรือจีน แม้ว่าจะมีการกล่าวถึงเรื่องการสังวาสในวรรณคดีบ้าง ก็กล่าวถึงในเชิงสัญลักษณ์ตามขนบของวรรณคดีไทย มิได้มุ่งเสนอเนื้อหาการสังวาสอย่างจริงจัง ชวนให้คิดว่าสังคมไทยขาดตำราเทศาศตร์จริงหรือไม่

วรรณกรรมตำราเทศาศตร์ภาคกลางข้างต้นทำให้มีลักษณะเฉพาะที่น่าสนใจ เนื้อหาของวรรณกรรมตำราเทศาศตร์ภาคกลางให้รายละเอียดของ “เช็กส์ในอุดมคติ” ที่ยึดหยุ่นได้ตามเงื่อนไขต่าง ๆ มีการนำเสนอความรู้เชิงสรีรวิทยา ผสมผสานไปกับความเชื่อทางโหราศาสตร์ เนื้อหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นการจัดระบบระเบียบเนื้อหาดังกล่าวในฐานะองค์ความรู้เพื่อเป็น “แบบเรียนเพศศึกษา” ของสังคมไทยโบราณ ซึ่งถ่ายทอดกันในหมู่ “ชายชั้นสูง” ทั้งในฐานะเครื่องมือแห่งความหลุดรอดและการประกอบพิธีกรรม

อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมตำราเทศาศตร์ไม่เพียงแต่ให้ความรู้เท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติ ความคิด และภูมิรู้ของผู้ประพันธ์ไว้อย่างมหาดศาล ด้วยเหตุนี้จึงมีความน่าสนใจที่จะได้นำมาศึกษาในครั้งนี้เพื่ออธิบายและสังเคราะห์ความรู้เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

บททวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มที่ 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับเพศในวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องเพศในวรรณกรรมที่ผ่านมาได้มีการศึกษาเน้นศึกษบทบาทชาย หญิง หรือเพศอื่น ๆ ในวรรณกรรม ทั้งในมิติของความเป็นเพศนั้น ๆ หรือความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่มีต่อกันโดยมีการสะท้อนผ่านวรรณกรรม ตัวอย่างของการศึกษาความเป็นชายและความเป็นหญิงในวรรณกรรม เช่น งานของ ชาลิน นุกูล (2552) เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง อิตถีภาวะในชายและบุรุษภาวะในหญิงในเพลงไทยยอตนิยม ดำเนินการวิจัย

โดยอาศัยแนวคิดเรื่องอิตถีภาวะในชายและบุรุษภาวะในหญิง เพศสภาพ การเล่าเรื่อง ลัญญวิทยา และแนวคิดเรื่องเพลงไทยยอदनินยม มาเป็นกรอบในการวิจัย ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะความเป็นอิตถีภาวะโดยรวม ที่ได้นำเสนอผ่านสื่อเพลงไทยยอदनินยม นั้น ค้นพบลักษณะอิตถีภาวะความอ่อนไหวมากที่สุดเป็นอันดับแรก โดยพบในตัวละครชายที่มีอารมณ์อ่อนไหวและร้องไห้ได้ง่าย และในผู้หญิงค้นพบบุรุษภาวะความมั่นใจในตัวเองมากที่สุดเป็นอันดับแรก โดยค้นพบในตัวละครหญิงที่มีลักษณะมั่นใจในตนเองและกล้าแสดงออก และชอบวิพากษ์วิจารณ์หรือในงานของ กาญจนา วิชญูปกรณ (2554) เสนองานวิจัยเรื่อง **มิติหญิงชายในวรรณกรรมสอนสตรี** เน้นมิติหญิงชายกับกลไกของสังคมไทยโดยศึกษาจากรวมเรื่องสุภาภิตสอนหญิง ของสุนทรภู่ กฤษณาสอนน้องคำฉันท พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส และสุภาภิตสอนหญิง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผลการศึกษาปรากฏว่าสังคมไทยในสมัยนั้นเป็นสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ดังนั้น ชายจึงมีอำนาจในการจัดระเบียบของสังคม โดยกำหนดบทบาทความเป็นชายและความเป็นหญิงที่สังคมคาดหวัง เพื่อใช้เป็นกลไกในการจัดและรักษาระเบียบของสังคมด้วยการวางกรอบขนบธรรมเนียมประเพณีให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติตาม ทั้งนี้ ได้แบ่งแยกความเป็นหญิงและความเป็นชายจากการกำหนดบทบาทและหน้าที่ออกจากกันอย่างชัดเจน เนื่องจากวรรณกรรมทั้ง 3 เรื่องมุ่งสอนสตรี จึงเน้นถึงขนบธรรมเนียมที่เป็นกรอบกำหนดให้สตรีประพฤติและปฏิบัติตัวอย่างเคร่งครัดไว้โดยละเอียดโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทและหน้าที่ในครอบครัวผลการศึกษาดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่านอกจากสังคมไทยจะตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัวอย่างยิ่งแล้ว สตรียังมีบทบาทหน้าที่สำคัญในครอบครัวอีกด้วย

ขณะที่ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศในมิติเพศวิถี มีตัวอย่างงานของ อรวรรณ ชมดวง และ อรทัย เพ็ญยุระ (2557) เสนองานวิจัยเรื่อง **เพศวิถีและสังคมไทยในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง** การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค่านิยมด้านเพศวิถีในด้านรูปแบบความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างชายกับหญิงโดยศึกษาจากรวมเรื่องเพลงลูกทุ่งที่ประพันธ์เนื้อร้องโดยนักประพันธ์ชาย ขับร้องโดยนักร้องหญิงที่เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2554 มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศวิถีทั้งหมด 9 เพลงซึ่งใช้ทฤษฎีเพศวิถี (Sexuality) เป็นกรอบในการศึกษา ผลการศึกษา พบว่า เพลงที่ยกตัวอย่างมาทั้งหมดสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในด้านเพศวิถีที่เกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์ทางเพศว่า สังคมไทยยังเห็นคุณค่าในค่านิยมด้านเพศวิถีในด้านรูปแบบความสัมพันธ์ทางเพศแบบ “ฟัวเดียวเมียเดียว” ซึ่งถือว่าเป็นปทัสถานทางสังคมที่เป็นที่ยอมรับ ถึงแม้ว่าบุคคลที่กล่าวถึงในบทเพลงในขณะนั้น อาจจะเป็นบุคคลที่กำลังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเพศวิถีไปสู่รูปแบบความสัมพันธ์อื่นอยู่ก็ตาม แต่ก็ยังดีนรนาวิธีที่จะเข้าสู่รูปแบบความสัมพันธ์ทางเพศแบบ “ฟัวเดียวเมียเดียว”

การศึกษาเพศในวรรณกรรมที่ผ่านมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแสดงให้เห็นความสนใจของการศึกษาเรื่องเพศในฐานะตัวละครชาย หญิง หรือเพศอื่น ๆ ที่ดำเนินเรื่องและนำเสนอความคิดผ่านความเป็นเพศ รวมถึงการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ หรือเพศเดียวกัน ในฐานะครอบครัวเป็นสำคัญ ยังไม่มีการศึกษาที่เป็นการศึกษาในประเด็นเชิงสังวาสโดยตรง

กลุ่มที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับเพศกับวัฒนธรรม

การศึกษาเรื่องเพศกับวัฒนธรรมไทยที่ผ่านมาเป็นการศึกษาผ่านข้อมูลเพลงพื้นบ้านและพิธีกรรมเป็นสำคัญ ข้อมูลเชิงวัฒนธรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นบทบาทชายหญิงที่น่าสนใจ ดังเช่นในงานของ สุกัญญา สุจนายา (2527) เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง เพลงปฏิพากย์: การศึกษาเชิงวรรณคดีวิเคราะห์ เป็นการศึกษาเนื้อหาของเพลงปฏิพากย์เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกี่ยวพราศ์ระหว่างหนุ่มสาว ต่างฝ่ายต่างก็สรรหาโวหารมาโต้ตอบซึ่งไหวชิงพริบกัน โดยเฉพาะโวหารเชิงสังวาสซึ่งปรากฏอยู่มากในเพลงปฏิพากย์ของภาคกลาง พอเพลงแม่เพลงจะเสนอเรื่องราวทางเพศผ่านศิลปะของภาษาในรูปถ้อยคำสังวาส (erotic words) 2 ชนิด คือ ถ้อยคำสังวาสชนิดตรงหรือเรียกตามภาษาของเพลงว่า “กลอนแดง” และถ้อยคำสังวาสชนิดอ้อม หรือ “กลอนสองง่าม” คำสังวาสชนิดตรง คือ การกล่าวถึงอวัยวะเพศและพฤติกรรมทางเพศโดยตรง ๆ ไม่มีการหลีกเลี่ยง ส่วนถ้อยคำสังวาสชนิดอ้อม คือ การกล่าวถึงอวัยวะเพศและพฤติกรรมทางเพศอย่างเลี่ยงโดยใช้วิธีเปลี่ยนเสียงสระหรือพยัญชนะแต่เห็นเค้าศัพท์สังวาส ใช้วิธีการพวนคำและใช้สัญลักษณ์ จากการศึกษาเพลงปฏิพากย์ของภาคกลางนี้ พบว่า พอเพลงแม่เพลงนิยมโต้ตอบด้วยถ้อยคำสังวาสชนิดอ้อมมากกว่าการพูดตรง ๆ ที่เป็นดังนี้ เพราะคำสองง่ามสามารถลด “นัยทางเพศ” ลงไปได้ระดับหนึ่ง ทั้งการใช้สัญลักษณ์ยังสามารถเบี่ยงเบนภาพที่เกิดขึ้นให้เป็นอีกภาพหนึ่งอันทำให้ความรู้สึก “อนาจาร” ลดลง ผู้วิจัยนำเสนอการวิเคราะห์ว่ากรณีที่เพลงปฏิพากย์เต็มไปด้วยโวหารเรื่องเพศทั้งที่สังคมไทยเป็นสังคมที่เคร่งครัดในด้านการแสดงออกทางเพศน่าจะเป็นเพราะอิทธิพลของความเชื่อในอดีตที่สั่งสมมาแต่โบราณ คติความเชื่อดั้งเดิมถือว่าเพศเกี่ยวข้องกับความอุดมสมบูรณ์ของพืชและมนุษย์ด้วย จึงมักมีพิธีกรรมเกี่ยวกับการร่วมเพศซึ่งปรากฏมาในรูปการกระทำพฤติกรรมร่วมเพศโดยตรงไปตรงมาหรืออาจทำให้ซับซ้อนขึ้นโดยผ่านรูปแบบของสัญลักษณ์ทางวัตถุและสัญลักษณ์ทางวาจา โดยเฉพาะสัญลักษณ์ทางวาจาที่ปรากฏอยู่ในบทเพลง นิทาน ตำนาน นอกจากนี้ ความเชื่อในเรื่องเพศจากศาสนาพราหมณ์ฮินดูและศาสนาพุทธนิกายตันตระที่เคยแพร่หลายอยู่ในดินแดนประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 1300-1900 ก็ยังมีอิทธิพลหลงเหลืออยู่ในความเชื่อของคนไทย นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังทำให้เห็นว่าเรื่องเพศในมุมมองชาวบ้านเป็นเรื่องที่เท่าเทียมกันทั้งหญิงและชาย ซึ่งต่างจากในวรรณคดีที่เน้นให้ความสำคัญกับผู้ชาย

ในส่วนของพิธีกรรม งานศึกษาส่วนใหญ่เน้นให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับเพศหญิง รวมถึงกลุ่มที่ไม่ใช่ชายแท้ ความเป็นชายถูกให้ความสำคัญรองลงมาเมื่ออยู่ในมิติของพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ดังเช่นในงานของ สุระอินตามูล (2555) เสนอรายงานวิจัยเรื่อง **พิธีกรรมทรงผีเจ้านาย: พื้นที่เปิดทางเพศภาวะในสังคมล้านนา** งานวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาเพศภาวะของม้าขี่ที่เป็นปฐิเมีย ซึ่งคำว่า ม้าขี่ เป็นภาษาถิ่นล้านนาใช้เรียกการลงประทับร่างทรงของผีเจ้านาย และผู้วิจัยได้เลือกใช้คำว่า ปฐิเมีย เพื่อเรียกกะเทยหรือผู้ที่มีลักษณะร่วมกันระหว่างชายกับหญิงตามพจนานุกรมล้านนา รวบรวมและเรียบเรียงโดย มณี พยอมยงค์ การศึกษาพิธีกรรมทรงผีเจ้านายจัดเป็นวัฒนธรรมสำคัญอย่างหนึ่ง สามารถนำมาเรียนรู้และทำความเข้าใจสังคมล้านนาหรือบริเวณภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยในด้านความหลากหลายทางเพศภาวะ จากเดิมที่จำกัดเฉพาะเพศหญิงเท่านั้น การศึกษาม้าขี่ปฐิเมียในพิธีกรรมทรงผีเจ้านาย จึงเน้นย้ำให้ความสำคัญกับสังคมพหุวัฒนธรรมหรือความหลากหลายทางเพศภาวะที่แตกต่างไปจากผู้หญิงและผู้ชายในสังคมล้านนา หรือในงานของ สันติชัย แยมใหม่ (2556) เสนอวิทยานิพนธ์

เรื่อง **มายาคติทางเพศสภาพผ่านสัญญาในพิธีโนราโรงครู** ศึกษาสัญญาที่สื่อถึงความเป็นหญิงและความเป็นชายในพิธีโนราโรงครู และศึกษามายาคติทางเพศสภาพผ่านสัญญาในพิธีโนราโรงครู ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ สมาชิกคณะมโนราห์ 3 คณะ คือ คณะมโนราห์ล่องน้อย ฉลวยศิลป์ ศ. แป้นตรง คณะมโนราห์ศรีวรรณะ (จุก) ศ. แป้นตรง และคณะมโนราห์ศรีจันทร์สนิทย้อย โดยได้เลือกเก็บรวบรวมข้อมูลจากโนราใหญ่ นางรำ คนแสดงเป็นพราน คนแสดงเป็นนางทาสี หมอโนราและลูกคู่ ส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง คือ บรรดาลูกหลานผู้มีเชื้อสายโนรา ผู้นับถือครูหมอตายายโนราและผู้ชมโนรา โดยมีสนามวิจัย คือ พิธีโนราโรงครูใหญ่ในจังหวัดตรัง จากการศึกษาตีความและให้ความหมายกับมิติทางเพศสภาพผ่านสัญญา ในรูปของสัญลักษณ์และมายาคติในพิธีโนราโรงครู พบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วสัญญาเหล่านี้ จะสื่อความหมายถึงความเป็นชายมากกว่าความเป็นหญิง ทั้งนี้ เพราะมีปัจจัยเกื้อหนุนให้ความเป็นชายสามารถปรากฏอยู่ในสัญญาโดดเด่นมากกว่าความเป็นหญิง คือ ปัจจัยทางด้านตำนาน การก่อเกิดโนรา ปัจจัยด้านศาสนาและความเชื่อ และปัจจัยทางโครงสร้างของสังคมของภาคใต้ ส่งผลให้มายาคติของความเป็นชายสามารถยึดครองพื้นที่ทางกายภาพ คือ “พิธีกรรม” พื้นที่ทางสังคม คือ “ระบบเครือญาติ” และพื้นที่ทางความคิด คือ คติเกี่ยวกับ “ผี” ในพิธีโนราโรงครูได้เหนือความเป็นหญิง แต่อย่างไรก็ตาม แม้ความเป็นชายจะมีความโดดเด่นเหนือกว่าความเป็นหญิง ผ่านมายาคติทางเพศสภาพที่ยึดครองพื้นที่ในพิธีโนราโรงครู แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าความเป็นหญิงเหล่านี้จะถูกความเป็นชายเบียดขับออกไป ในทางกลับกันความเป็นหญิงจะถูกวางไว้ในตำแหน่ง “ผู้ตาม” ส่วนความเป็นชายจะเป็น “ผู้นำ” เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจะยิ่งทำให้ความเป็นชายสำคัญมากขึ้น ซึ่งเป็นกลวิธีการสร้างอำนาจตามอย่างระบบ “สังคมปิตาธิปไตย”

โดยสรุปแล้วการศึกษาเรื่องเพศในวรรณกรรม และเพศกับวัฒนธรรมที่ผ่านมา เป็นรากฐานที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของชาย และหญิงในสังคม ความเป็นลักษณะของ “แบบเรียนเพศศึกษา” ยังเป็นไปในลักษณะของการสอนทางอ้อม มุ่งเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศในชีวิตประจำวัน ในการครองเรือน และในพิธีกรรม ไม่มีระบบแบบแผนแต่เป็นครรลองการปฏิบัติในสังคม ยังไม่ปรากฏ “แบบเรียนเพศศึกษา” ที่เป็นการสอนโดยตรงในเชิงสังวาส ซึ่งผสานทั้งศาสตร์และศิลป์เข้าด้วยกันดังที่จะได้ศึกษาในงานวิจัยนี้ อันจะช่วยเติมเต็มความรู้เรื่อง “แบบเรียนเพศศึกษาในสังคมไทย” ได้สมบูรณ์ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิธีการนำเสนอและการสอนเรื่องเพศในตำราเพศศาสตร์ของไทยในฐานะวรรณกรรมตำรา
2. เพื่ออธิบายองค์ความรู้ด้านเพศศาสตร์ที่ปรากฏในตำราและเชื่อมโยงกับศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

สมมติฐาน

วรรณกรรมตำราเพศศาสตร์เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญแขนงหนึ่งของไทย มีการบูรณาการองค์ความรู้หลายแขนงเข้าด้วยกัน อาทิ ชีววิทยา คณิตศาสตร์ เกษศาสตร์ ศาสนาและความเชื่อ วัฒนธรรม วรรณกรรม ตำราเพศศาสตร์ วรรณกรรมตำราเพศศาสตร์มีลักษณะเป็นตำราเฉพาะ อธิบายวิธีการและความรู้เรื่อง

การสมพาสสำหรับผู้ใหญ่ รวมถึงตำรับยาและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมตำราเทศาศาสตร์ในชาติตะวันตก และการปรับให้เข้ากับบริบทของสังคมไทย นับได้ว่าเป็นตำราแขนงหนึ่งที่มีความสำคัญในวัฒนธรรมไทย

นิยามศัพท์

วรรณกรรมตำราเทศาศาสตร์ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง งานเขียนที่บันทึกการสอนหรือคำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องเพศและการสังวาส เช่น การดูแลสุขภาพอวัยวะเพศที่ดี การสังวาสลักษณะต่าง ๆ ความเชื่อเกี่ยวกับสังวาส

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เอกสารโบราณที่พบในพื้นที่ภาคกลางจำนวน 8 เรื่อง ได้แก่

1. ผูกนิพพานโลกีย์	(ใบลานฉบับเมืองตราด)
2. พระตำรับยาแก้กลิ่นโดยพิสดาร	(ฉบับสมุดฝรั่งตราแผ่นดิน)
3. พระตำรับกษัยกล่อนและหลักการร่วมประเวณี	(ฉบับสมุดฝรั่ง)
4. ตำรานรลักษณะของฤๅษীগามิน	(ใบลานฉบับคุณประวิทย์ สังข์มี)
5. ตำรามหาสนุก	(สมุดไทยฉบับเมืองธนบุรี)
6. ตำราเทพจรรณมจร	(สมุดไทยฉบับฉะเชิงเทรา)
7. ตำรามวยบ้าน	(สมุดไทยฉบับคุณประวิทย์ สังข์มี)
8. ตำรับพระโยนี	(สมุดฝรั่งฉบับอ่างทอง)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รวบรวมและศึกษาเอกสารชั้นต้นที่เกี่ยวข้อง
2. คัดสรรวรรณกรรมท้องถิ่นที่เป็นวรรณกรรมตำราเทศาศาสตร์เพื่อนำมาปริวรรต
3. สัมภาษณ์ผู้รู้ที่เกี่ยวข้อง
4. วิเคราะห์เอกสาร โดยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาทางคติชนวิทยาและ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)
5. ประชุมแบบเจาะจงเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) กับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง
6. สังเคราะห์ข้อมูล
7. เรียบเรียงเป็นรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ และเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณะ

ผลการวิจัย

1. ภูมิหลังว่าด้วยวรรณกรรมตำราเพศศาสตร์ในวัฒนธรรมโลกตะวันออก

การสร้างสรรคัวรรณกรรมตำราเพศศาสตร์เกิดขึ้นมาเพื่อสร้างความสมบูรณ์แบบในการเสพลังวาส ความสมบูรณ์แบบนี้เป็นมุมมองของฝ่ายชาย เพราะวรรณกรรมตำราเพศศาสตร์ส่วนใหญ่เขียนโดยฝ่ายชาย จากการสำรวจ พบว่า มีตำรา “ซุ่หนึ่งเก็ง” ของจีนเท่านั้น ที่เป็นผู้หญิงเขียนขึ้น

วรรณกรรมตำราเพศศาสตร์ไม่เพียงสร้างสรรคัขึ้นมาด้วยความคึกคะนอง หากแต่ยังแฝงไปด้วย ความรู้และข้อมูลเชิงสถิติของบรรพชนในสังคมบรรพกาลที่ลั่งสมและถ่ายทอดสืบมา การรวบรวมปัญหาและ แนวทางการแก้ไขปัญหาจากการเกิดกิจกรรมทางเพศ ทั้งการกระตุ้นอารมณ์ และสรีระ อีกทั้งยังแฝงไปด้วย ความคาดหวังของผู้ใช้ประโยชน์ที่มุ่งหมายจะแก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนากิจกรรมของตนให้สมบูรณ์แบบมาก ยิ่งขึ้นด้วย จากหลักฐานทางโบราณคดี พบว่า ชาวอียิปต์โบราณได้จารึกตำรับเกี่ยวกับโลเกียวิสัยไว้เมื่อประมาณ 1,300 ปีก่อนคริสต์ศักราช โดยพรรณนาถึงการเสพลังวาสในแบบแผนและท่าที่ต่าง ๆ รวมกัน 14 ชนิด จากนั้น ในสมัยต่อมาได้เกิดตำรับ “อนึ่งคะระคะ” ของอินเดีย ซึ่งบรรดานักปราชญ์ต่างยกย่อง ตำราเพศศาสตร์เล่มนี้ เพราะได้พรรณนาถึงวิธีการเสพลังวาสไว้อย่างละเอียดถี่ถ้วน (ระพินทร์, 2509) อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ตำรา ทางด้านโลเกียหรือกามารมณ์ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลหรือมีรากฐานมาจากมหาตำรับทั้ง 3 เล่ม ได้แก่ (1) ตำรับ กามสูตร ของวัตสฎะณาน (2) ตำรับระติระหัลย์ ของโกเกะ และ (3) ตำรับอนึ่งคะระคะ ของกัลยามัลละบัณฑิต (ระพินทร์, 2509)

ตำราเพศศาสตร์ ในวัฒนธรรมจีนมักเรียกรวมว่า “ตำราคู่เตียง” “สมุดใต้หมอน” หรือ “สมุดข้างหมอน” 春宮圖 (Pillow Books) และรับรู้กันในฐานะเป็นบันทึกชนิดหนึ่งของจีนที่มักได้ยินชื่อพัวพันกับเรื่องใน ราชสำนักจีน ตกทอดมาในรูปแบบ “หนังสือ” หรือ “ม้วนตำรา” ภายใน “ข้อแนะนำ” เหล่านี้ประกอบไปด้วยท่วงท่า การร่วมรักหลากหลายแบบ ชาร์ลส ฮูมานา และหวัง อู่ นักเขียนที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเพศของจีนโบราณ บรรยาย ว่า ส่วนใหญ่แล้ว บันทึกเหล่านี้มักถูกเก็บเป็นม้วนตำราแบบยาว เมื่อเปิดแล้วก็จะสามารถค้นหาตัวเลือกต่าง ๆ (Humana, Wang, 1998 อ้างถึงใน ผ่า “สมุดใต้หมอน” ในราชสำนักจีนจุดเคล็ด-ท่วงท่าแห่งรัก สะท้อนคติเรื่อง เช็กซ์ยุคโบราณ, 2562) ส่วนญี่ปุ่นในสมัยกลาง ได้มีนักปราชญ์ประพันธ์งานเขียนเกี่ยวกับทำร่วมรักแปลก ๆ ไว้ ถึง 36 แบบ (ต่อมามีผู้ดัดแปลงเพิ่มเติมจนถึง 100 แบบ) ส่วนจีนในสมัยก่อนคริสต์ศักราช 1,100 ปี พระเจ้า จิวลินโปรดให้สร้างปราสาทไว้เพื่อเสวยสุขสำราญกับพระมเหสีและบรรดาสนม (ระพินทร์, 2509)

2. วรรณกรรมตำราเพศศาสตร์ของคนไทยภาคกลาง

การเก็บข้อมูลวิจัยภาคสนามของการศึกษาคั้งนี้ทำให้ได้พบว่า ในสังคมไทยมิวิทยาการความรู้เรื่องเพศ ศาสตร์อยู่ไม่น้อย หากแต่ถูกเก็บซ่อนอยู่ในที่ลับเนื่องจากถือเป็น “เรื่องต้องห้าม” ในสังคมไทย โดยบันทึกอยู่ทั้งใน รูปแบบสมุดไทย ไบลาน และสมุดฝรั่ง เอกสารส่วนใหญ่เมื่อพิจารณาจากรูปเขียนตัวอักษรและสำนวนภาษาแล้ว สันนิษฐานว่ามีอายุไม่เกินสมัยรัชกาลที่ 4 พบทั้งที่เก็บไว้ที่วัด และที่เก็บไว้เป็นสมบัติส่วนบุคคล จำนวน 8 เรื่อง

2.1 องค์ความรู้ใน “การสร้างสุข” จากตำราแพศศาสตร์

จากการศึกษา พบว่า ในบรรดาวรรณกรรมตำราแพศศาสตร์ 8 เรื่อง พบว่า พระตำหรับกษัตริย์กลอนพิสดารและพระตำรามวยบ้าน กล่าวถึง “ท่า” ไว้โดยเฉพาะ และแยก “กระบวนท่า” ไว้ชัดเจน ส่วนเรื่องผูกนิพนพานโลภี๊ยะและตำรามหาสนุก กล่าวเพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยจะได้เปรียบเทียบ “ท่า” ของตำราทั้ง 2 เรื่องหลัก คือ พระตำรับกษัตริย์กลอนพิสดาร มีจำนวน 60 ท่า และพระตำรามวยบ้าน มีจำนวน 49 ท่า ส่วนท่าที่ตรงกับเรื่องผูกนิพนพานโลภี๊ยะ จะได้อธิบายแทรกในเชิงอรรถ ทั้งนี้ เมื่อได้เปรียบเทียบท่าทุกตำราแล้วรวมเป็น 77 ท่า โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 1 แสดงความรู้ที่ปรากฏในวรรณกรรมตำราแพศศาสตร์ 8 เรื่อง

รายชื่อตำรา	ท่า	ทศและฤกษ์	นรลักษณ์	ยาบำรุง
ผูกนิพนพานโลภี๊ยะ	✓	✓	✓	-
พระตำหรับยาแก้กลอน	-	-	✓	✓
พระตำรับกษัตริย์กลอนพิสดาร	✓	-	✓	✓
ตำรานรลักษณ์ของฤกษ์คามิน	-	✓	✓	✓
ตำรามหาสนุก	✓	-	✓	✓
ตำราเทพจรมัจจร	-	✓	-	-
พระตำรามวยบ้าน	✓	-	✓	✓
ตำรับพระโยนี	-	-	✓	✓

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า ลักษณะของวรรณกรรมตำราแพศศาสตร์ส่วนใหญ่กล่าวถึงเรื่องนรลักษณ์และยาบำรุงเป็นหลัก ตำราที่กล่าวถึงเรื่อง “ท่าร่วมเพศ” ที่สำคัญ คือ พระตำรับกษัตริย์กลอนพิสดาร และพระตำรามวยบ้าน ซึ่งกล่าวไว้โดยเฉพาะแยก “กระบวนท่า” ไว้ชัดเจน ส่วนผูกนิพนพานโลภี๊ยะกล่าวถึงเพียงเล็กน้อยและกล่าวพร้อมๆกับเรื่องกามจร ไม่ได้กล่าวถึงเป็นการเฉพาะดังเช่นตำรา 2 ตำราดังกล่าว ส่วนทศและฤกษ์เป็นเรื่องแทรกโดยเน้นกล่าวถึงกามจรเทพจรในกิจกรรมทางเพศ ปรากฏใน ผูกนิพนพานโลภี๊ยะ ตำรานรลักษณ์ของฤกษ์คามินและตำรากามจรเทพจร ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้จำแนกหมวดหมู่ความรู้ในตำราแพศศาสตร์ ได้แก่ ความรู้เรื่อง “ท่า” กับการสร้างสุข ความรู้เรื่อง “ทศและฤกษ์” กับการสร้างสุข ความรู้เรื่อง “นรลักษณ์” กับการสร้างสุข และความรู้เรื่อง “ยา” กับการสร้างสุข

2.2 วรรณกรรมแพศศาสตร์ของไทยในฐานะ “ตำรา”

วรรณกรรมแพศศาสตร์ที่พบในภาคกลาง แสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของผู้เขียนในฐานะที่เป็น “ตำรา” อย่างชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้อ่านได้นำไปฝึกทักษะและใช้ประโยชน์จากวิทยาการความรู้ที่ผู้เขียนได้บันทึกไว้เช่นเดียวกับวรรณกรรมประเภทตำราอื่น ๆ ในฐานะที่วรรณกรรม

เทศศาสตร์เป็น “ตำรา” นั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กลวิธีการสอนในตำราเทศศาสตร์เพื่อให้เห็นภูมิปัญญาในการถ่ายทอดความรู้เรื่องเทศศาสตร์ รวมถึงกลวิธีการสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ตำราดังที่ปรากฏในตำราโบราณอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

2.2.1 กลวิธีการสอนในตำรา วรรณกรรมตำราเทศศาสตร์มีกลวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้เรียนรู้วิทยาการและเข้าใจเนื้อหาที่ผู้เขียนสอนหรือต้องการสื่อสารได้ชัดเจน ด้วยเหตุนี้ในวรรณกรรมตำราเทศศาสตร์จึงมีวิธีการเขียนในรูปแบบตำราด้วยกลวิธีการสอนในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การจำแนกหมวดหมู่ข้อมูล การอธิบายข้อมูล การใช้ความเปรียบ และการบอกเคล็ดวิชาหรือเกร็ดตำรา

2.2.2 กลวิธีการสร้างความน่าเชื่อถือให้ตำรา ในตำราเทศศาสตร์มีการสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ตำราอีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้อ่านเชื่อถือและเกิดกำลังใจแก่ผู้นำไปใช้ประโยชน์ โดยแบ่งออกเป็น ก) การอ้างอิง “ครูผู้ให้กำเนิดตำรา” ส่วนใหญ่ คือ “ฤๅษีคามิน” การเล่าเรื่องจึงเป็นกึ่งตำรากึ่งตำนานสร้างความเข้มแข็ง ข) การอ้างอำนาจเหนือธรรมชาติ เพื่อสร้างพลังและกำลังใจทั้งแก่ผู้รักษาและผู้รับการรักษา ค) การใช้รหัสเฉพาะเพื่อให้ใช้ได้เฉพาะกลุ่ม เพื่อให้ความรู้ไม่ตกไปอยู่ในคนต่างกลุ่ม มีการสร้างกลเลขกลอักษร รูปภาพ และใช้คำต่าง ๆ ที่เป็นศัพท์เฉพาะ ง) การยกระดับตำราให้เป็น “คัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์”

3. ปัญญาไทยและสังคมไทย: มุมมองจากวรรณกรรมตำราเทศศาสตร์

วรรณคดีท้องถิ่นเป็นผลผลิตหนึ่งของสังคม การทำความเข้าใจวิถีคิดและถอดความรู้จากวรรณคดีจะช่วยทำให้เข้าใจความคิดของผู้คนในสังคมและยุคสมัยนั้น ๆ ได้ วรรณกรรมตำราเทศศาสตร์ก็เช่นเดียวกัน ในบทนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ความรู้หรือปัญญาไทยที่พบในวรรณกรรมตำราเทศศาสตร์ รวมทั้งยังจะได้อธิบายสังคมไทยที่เป็นมุมมองสะท้อนผ่านวรรณกรรมตำราเทศศาสตร์

3.1 ถอดรหัสความลับของ “ความสุข” จากวรรณกรรมตำราเทศศาสตร์สู่ความจริง

หากพิจารณาวรรณกรรมเทศศาสตร์ในมิติทางวิทยาศาสตร์และการสาธารณสุข จะทำให้เห็นว่าวรรณกรรมตำราเทศศาสตร์เป็นตำราแพทยศาสตร์ และตำราสมุนไพร ที่น่าสนใจอีกแขนงหนึ่งของไทยที่ “ซ่อนเร้น” อำพรางอยู่ในสังคมไทยมาตลอด หากได้ถอดรหัสความลับหรือความคิดที่แฝงอยู่ในตำราจะเห็นภูมิปัญญาอันชาญฉลาดของบรรพบุรุษไทยที่มีอย่างแยบคาย

3.1.1 “ท่า” กับการสร้างสุข ในมิติกายวิภาคศาสตร์

การจัดวาง “ท่า” ในตำราวรรณกรรมเทศศาสตร์ แสดงให้เห็นถึงการเอาใจใส่ต่อสรีระที่มีความแตกต่างหลากหลายในสังคมไทย นอกจากนี้ ยังมองถึงการจัดวางอวัยวะเพศแนบชิดเพื่อให้การสังวาสเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด โดยแบ่งเป็น การทำให้พื้นที่สัมผัสลึกขึ้น การทำให้พื้นที่สัมผัสกว้างขึ้น การทำให้เหมาะกับขนาดอวัยวะเพศ การทำให้เหมาะกับสรีระของผู้รัก และการทำให้เราใจจากอุปสรรคเสริม

3.1.2 “ทิศและฤกษ์” กับการสร้างสุข ในมิติจิตวิทยา

ทิศและฤกษ์ในตำราแพศศาสตร์ มักหมายถึงเรื่อง “กามจร” ซึ่งมีความสัมพันธ์กับโหราศาสตร์ และส่งอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยอย่างใกล้ชิด โดยกามจรจะแจ้ง “จุด” เพื่อใช้เน้นเป็นพิเศษในการสังวาสในแต่ละคราว ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวันและทิศ ในแง่นี้ทำให้เห็นว่าตำราแพศศาสตร์ให้ความสำคัญกับการเล่าโลมเป็นสิ่งสำคัญ การแสดงถึงความเอาใจใส่และให้เกิดความรู้สึกในการสังวาส เป็นการใส่ใจและให้ความสำคัญกับอีกฝ่ายหนึ่ง มิได้มุ่งเพียงแต่ความสุขหรรษ์ของตนเพียงฝ่ายเดียว ดังจะเห็นว่าท่านแนะนำ “กามจร” ไว้อย่างถี่ถ้วน เพื่อสำหรับเป็นตำแหน่งที่จะเริ่มเล่าโลมปลุกและปรับอารมณ์ให้อีกฝ่ายหนึ่งอยู่ในห้วงความรู้สึกเดียวกัน ส่วนในแง่คติความเชื่อที่ส่งผลในเชิงจิตวิทยา วรรณกรรมตำราแพศศาสตร์สะท้อนให้เห็นว่าการร่วมรักในสังคมโบราณนั้นเป็นเรื่องศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องตรวจสอบ วัน เวลา ก่อน ทั้งนี้ เพราะในแง่หนึ่งการสังวาสเป็นการสร้าง “ชีวิต” ถือเป็นการกระทำที่มงคล เป็นการประสานกายกันระหว่างหญิงกับชาย ไม่ใช่ความสุขชั่วคราวดังนั้นจึงต้องถือฤกษ์ยามเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ ในอีกแง่มุมหนึ่ง การเลือกวันเวลาการสังวาสของหญิงชายในแต่ละคราวถือเป็นการลิขิตชะตาชีวิตของบุตรที่จะเกิดตามมาด้วย เพราะหากเลือกวันเวลาที่ไม่ต้องตำราบุตรอาจเคราะห์ร้ายได้ ซึ่งก็ช่วยสร้างกำลังใจและความมั่นใจให้แก่คู่สังวาสได้

3.1.3 “นรลักษณ์” กับการสร้างสุข ในมิติกายวิภาคศาสตร์

หากพิจารณานรลักษณ์ในตำราแพศศาสตร์ จะเห็นได้ว่าสะท้อนทัศนคติ ความคิดและความรู้ของผู้แต่งไว้อย่างมหาดศาล ในแง่หนึ่งเราอาจมองได้ว่า “นรลักษณ์” ที่ปรากฏในตำราแพศศาสตร์ เป็นเหมือนผลผลิตจากการวิจัยของบรรพชนที่บันทึกประวัติศาสตร์อวัยวะเพศของคนไทยไว้อย่างละเอียด ทั้งนี้ เพราะผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงลักษณะอวัยวะเพศทั้งชายและหญิงอย่างถี่ถ้วนครอบคลุม เพื่อชี้ให้เห็นถึงคุณและโทษแห่งอวัยวะเพศในลักษณะต่าง ๆ ดังเราจะเห็นได้ว่าขนาดอวัยวะเพศของชายไทยจะอยู่ในประมาณ 4-8 องคุลี หรือลักษณะอวัยวะเพศชาย มี 3 แบบ คือ รูปลักษณะดังดอกบัว ดังงัว และดังม้า ลักษณะอวัยวะเพศหญิง 8 แบบ คือ ดังใบพลู กระดองเต่าหับ กะลาคว่ำ กีบกวาง โคนขวานเฉาะ ไซเป็น หอยโข่ง เสมา หรือ สีของหัวนมหญิง 5 สี คือ สีแดงดังลูกหมากสุก สีเขียว สีเหลือง สีขาว และสีดำ เป็นต้น การเขียนตำราประเภทนี้จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทางความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของอวัยวะเพศต่าง ๆ อย่างที่ไม่เคยมีใครบันทึกมาก่อน ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ในแง่การศึกษาสรีรวิทยาหรือกายวิภาคศาสตร์

3.1.4 “ยา” กับการสร้างสุข ในมิติเภสัชศาสตร์

วรรณกรรมตำราแพศศาสตร์ไม่เพียงอธิบายให้ความรู้เรื่องท่าทางและลักษณะชายหญิงที่ต้องตามตำราเท่านั้น หากแต่ยังบอกถึง “วิธีแก้ไข” ทั้งนี้ ในแง่ของคาถาและยาสมุนไพรร่วมเพื่อทำให้การสังวาสเกิดประสิทธิผลมากขึ้น ดังปรากฏในตำราแพศศาสตร์ที่ระบุถึงยาต่าง ๆ ที่ช่วยในการเสริมสร้าง “ความสุข” ในการสังวาส ได้แก่ ยาเพิ่มกำหนดชาย ยาเพิ่มขนาดของชาย ยาปลุกกำหนดชาย (ลึงค์อ่อน – ลึงค์ตาย) ยาบำรุงหญิง และยาทำให้หมดกำหนด

3.2 มองสังคมไทยผ่านวรรณกรรมตำราเทศาศาสตร์: ความสุขที่ประทุแห่งความลับ

เมื่อพิจารณาวรรณกรรมตำราเทศาศาสตร์แล้วย้อนกลับมาที่สังคมไทย ทำให้เราเข้าใจว่าบรรพชนไทยไม่ได้มองเรื่องเพศเป็นเรื่องฉาบฉวย แต่ความรู้และเป็นศาสตร์ที่ผ่านการค้นคว้าและสั่งสมความรู้สืบทอดต่อกันมายาวนาน ความสุขจากกิจกรรมทางเพศแฝงนัยความหมายไว้หลายประการ ประเด็นแห่ง “ความลับ” ซึ่งเป็นเรื่องต้องห้าม ไม่ได้เพียงปิดไว้เพียงเพราะเป็นเรื่องเชิงสังวาสที่มุ่งกล่าวถึง “ของลับ” อย่างเดียวเท่านั้น แต่ “ความลับ” นี้ ยังมีนัยยะสำคัญในมิติต่าง ๆ ด้วย ดังนี้

3.2.1 คนไทยมีมุมมองกิจกรรมทางเพศในฐานะ “พิธีกรรมสืบทายาท”

วรรณกรรมตำราเทศาศาสตร์ที่พบในภาคกลาง พบว่า คนไทยมองว่าวรรณกรรมตำราเทศาศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต ดังจะเห็นว่าในวรรณกรรมตำราเทศาศาสตร์ต่าง ๆ มีข้อแนะนำในการสังวาสเพื่อให้เกิด “สิริ” หรือสมปรารถนา โดยมีข้อกำหนดหรือระเบียบแบบแผนต่าง ๆ อย่างพิธีกรรม เช่น การกำหนดกามจรรยาที่สัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ การกำหนดทิศ การกำหนดฤกษ์ยาม การอ้างอิงอำนาจเหนือธรรมชาติ รวมถึงการใช้มนตร์และคาถา

3.2.2 คนไทยมองตำราเพศเป็นวิชาของชนชั้นสูง

วรรณกรรมตำราเทศาศาสตร์มิได้เป็นของสำหรับสามัญทั่วไป หากแต่เป็นความรู้เฉพาะกลุ่ม และเป็นกลุ่มชนชั้นสูง ดังปรากฏว่าวรรณกรรมตำราเทศาศาสตร์บางฉบับปรากฏมี “ตราแผ่นดิน” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นฉบับของหลวง หรือการเรียกชื่อวรรณกรรมตำราเทศาศาสตร์บางเรื่องใช้คำว่า “พระตำรา” รวมถึงการสร้างกลซึ่งเป็นที่สนับให้ยากแก่การเข้าถึงเพื่อ “กีดกัน” ไม่ให้คนนอกกลุ่มเข้าถึงความรู้

3.2.3 คนไทยมองว่าเรื่อง “เพศรส” เกิดจากการสร้างสุขทั้งสองฝ่าย (ความสุขที่มองจากมุมมองฝ่ายชาย)

ความสุขจากกิจกรรมทางเพศที่ระบุในตำราเทศาศาสตร์จะพบว่าเป็นมุมมองจากผู้ชายสรรพนามที่ใช้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านซึ่งเป็นผู้ชายใช้ว่า “เรา – ท่าน” ขณะที่มีการใช้สรรพนามว่า “มัน” แทนผู้หญิง ซึ่ง “เพศรส” ที่เกิดขึ้นมากน้อยหรือตอบสนองเพียงใดนั้น เป็นการตรวจสอบ – ประเมิน – ตัดสินจากฝ่ายชายเป็นสำคัญ แม้ว่าจะเน้นการสร้างให้เกิดสุขทั้งสองฝ่าย แต่เป็นทรรศนะจากชายที่ “คาดหวัง” หญิงจะมีความสุขเพื่อให้กิจกรรมเป็นไปด้วยความราบรื่น

3.2.4 คนไทยมีมุมมองความสุขจากการร่วมรักต้องสัมพันธ์และกลมกลืนกับธรรมชาติ

ท่าส่วนใหญ่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของท่ากับธรรมชาติของร่างกาย และธรรมชาติที่แวดล้อมรอบตัว โดยการเลียนท่าจากสัตว์และท่าทางในชีวิตประจำวัน แสดงให้เห็นความใกล้ชิดกับธรรมชาติและสังเกตรธรรมชาติ

3.2.5 คนไทยมีมุมมองเรื่องท่าในการร่วมรัก เป็น “ความรู้เชิงศิลปะการจัดการร่างกาย” (Bodylore)

คนไทยมองว่าการจัดการท่าสังวาสเป็นศิลปะในการใช้จัดวาง “ท่าทาง” อย่างมีศิลปะเพื่อสร้างความสุข และมองว่าร่างกายเป็นศูนย์กลางของการตีความทางวัฒนธรรม มีการใช้งานของร่างกายในการสื่อสารวัฒนธรรม ความหมายทางสังคมและเอกลักษณ์

3.3 “ฤๅษীগามิน”: เรื่องเล่าวีรบุรุษผู้ให้กำเนิดวรรณกรรมตำราเทศาศาสตร์แบบไทย

ในบรรดาวรรณกรรมตำราเทศาศาสตร์ได้กล่าวถึงฤๅษีตนหนึ่งนามว่า “กามิน” หรือ “กามินทร์” ในตำราเทศาศาสตร์ได้ยกย่องให้เป็น “ครู” หรือผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา “เทศาศาสตร์” ให้แก่โลกมนุษย์ “ฤๅษীগามิน กามิน” (ผู้เป็นใหญ่ในกาม) บางฉบับเรียกว่า “กามเทพ” การเล่าเรื่องจึงเป็นกึ่งตำรากึ่งตำนาน สร้างความเข้มข้นน่าเชื่อถือ จากการศึกษา พบว่า ชื่อ ฤๅษীগามิน สันนิษฐานว่ามีที่มาจากท่าฤๅษีตัดต้นที่ 57 แก่เส้นมหาสมุทรกระบี่ ในโคลงอธิบายภาพฤๅษีตัดต้นนั้น ระบุถึงฤๅษีชื่อ “กามินทร์” ซึ่งตรงกับชื่อฤๅษีที่ปรากฏในตำราเทศาศาสตร์ด้วย (วัดพระเชตุพน, 2559)

3.4 พระพุทธศาสนาในตำราเทศาศาสตร์: “เพชร” กับ “ธรรมรส”

ตำราเทศาศาสตร์ที่พบมักปรากฏความเป็น “คัมภีร์พระพุทธศาสนา” หรือความเกี่ยวพันกับพระพุทธศาสนาในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าผู้แต่งเป็นผู้ที่ผ่านการบวชเรียนในพระพุทธศาสนา ขณะเดียวกันการแสดงความเป็น “พระพุทธศาสนา” ในตัวบทอาจมีนัยยะสำคัญในการแสดงความคิดบางอย่างของคนร่วมสมัยกับคัมภีร์

3.4.1 การสร้างความเป็น “คัมภีร์พระพุทธศาสนา” ให้แก่ตำราเทศาศาสตร์

จากการศึกษาผู้วิจัย พบว่า เนื้อหาในตำราเทศาศาสตร์ที่พบมีการแสดงความเกี่ยวข้องกันกับพระพุทธศาสนา ได้แก่ การใช้ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา การใช้คาถา/บทสวดที่คล้ายคลึงกับบทสวดในพระพุทธศาสนา และ การอ้างอิง/อ้างถึงบุคคล/สถานที่ในพระพุทธศาสนา

3.4.2 นัยยะและความหมายของพระพุทธศาสนาในตำราเทศาศาสตร์

ดังที่พบว่ามี การบันทึกวรรณกรรมเทศาศาสตร์บนใบลาน และบางส่วนรักษาไว้ที่วัด เนื้อหาของคัมภีร์แม้จะเน้นกล่าวถึงการร่วมรักและการรักษาสมดุลร่างกายเพื่อให้เกิดความสุขทางเพศ แต่พบว่า มีการใช้บทสวดและคาถาที่เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา มีการใช้คำศัพท์พุทธศาสนา เช่น “นิพพาน” “พินทุ” สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นบทบาทของพระพุทธศาสนาในตำราเทศาศาสตร์ คือ การสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่อำนาจ การแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง “โลก” กับ “ธรรม” แสดงความเชื่อมโยงระหว่าง “วัด” กับ “บ้าน” ในขณะที่เป้าหมายสูงสุดการปฏิบัติธรรมฝ่ายวัด คือ “นิพพาน” เป้าหมายสูงสุดของฝ่ายบ้าน (ในความคิดของบุรุษ) คือ “การสังวาส

ที่ผูกใจคู่ครอง”³ เปรียบเสมือนการ “นิพพานทางโลก” สิ่งนี้เป็นจุดร่วมและการเข้าใจเรื่องนิพพานทั้งทางโลกียะและโลกุตระของชาวบ้านไทย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้วรรณกรรมตำราเทศาศาสตร์ที่ปริวรรตแล้ว
2. ได้แนวทางในการวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นในการเชื่อมโยงกับศาสตร์แขนงอื่น ๆ
3. ได้องค์ความรู้เทศาศาสตร์ของไทยที่ยังไม่เคยมีผู้ศึกษาจากเอกสารต้นฉบับ
4. ได้กลวิธีกรนำเสนอเรื่องเพศในวรรณกรรมตำราของไทย

สรุปและอภิปรายผล

เรื่องเพศแม้ว่าในโลกสามัญทั่วไปจะมองว่าเป็นเรื่อง “ลามก” “สกปรก” แต่ในความเป็นจริงเมื่อศึกษาจากตำราเทศาศาสตร์จะเห็นว่าเรื่องเพศนี้สัมพันธ์กับ “โลกศักดิ์สิทธิ์” ทั้งโลกอำนาจเหนือธรรมชาติและโลกของพระพุทธศาสนา ซึ่งอาจดูขัดแย้งกันแต่สัมพันธ์กัน โดยเฉพาะความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ดังที่พบว่า ตำราเทศาศาสตร์ที่พบมักปรากฏความเป็น “คัมภีร์พระพุทธศาสนา” หรือความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าผู้แต่งเป็นผู้ที่ผ่านการบวชเรียนในพระพุทธศาสนา ขณะเดียวกันการแสดงความเป็น “พระพุทธศาสนา” ในตัวบทอาจมีนัยยะสำคัญในการแสดงความคิดเห็นบางอย่างของคนร่วมสมัยกับคัมภีร์

ผู้สร้างคัมภีร์มีความพยายามในการสร้างความเป็น “คัมภีร์พุทธศาสนา” ให้แก่ตำราเทศาศาสตร์ ทั้งการใช้ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะคำว่านิพพาน ดังใน “ผูกนิพพานโลกีย์” มีข้อความปรากฏว่า “๑ ถ้าบุรุษผู้ใดทำตามกล่าวมาดังนี้ ถ้าแม้ว่าไปสัก 100 ปี มีลิ้มเลย กล่าวไว้ทั้งนี้ให้หญิงชายทั้งหลายทั้งปวงพบหนทางนี้เสมือนหนึ่งพบหนทางสวรรค์นิพพานแล ฯ” ซึ่งคำว่า “นิพพาน” นับเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของพุทธศาสนิกชนเป็นการหลุดพ้นจากความทุกข์อันรวมถึงกามและกิเลสทั้งปวง หากแต่ผู้เขียนกลับนำมาใช้คู่กับคำว่า “โลกีย์” ซึ่งมีความหมายเกี่ยวข้องกับ “กาม” และกิเลสของคนทั่วไป

นอกจากนี้ ยังมีการใช้คาถา/บทสวดที่คล้ายคลึงกับบทสวดในพระพุทธศาสนา มีการอ้างอิงหรืออ้างถึงบุคคล/สถานที่ในพระพุทธศาสนา ส่วนนัยยะและความหมายของพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในตำราเทศาศาสตร์ ดังที่กล่าวมานั้น สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นบทบาทของพระพุทธศาสนาในตำราเทศาศาสตร์ ได้แก่ การสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่ตำรา การแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง “โลก” กับ “ธรรม”

วรรณกรรมตำราเทศาศาสตร์ภาคกลาง เป็นหลักฐานในการทำความเข้าใจสังคมไทยได้อีกมิติหนึ่งผ่านกิจกรรมทางเพศ และความคิดความเชื่อที่เป็นปัจจัยการสร้างสรรคดีตารา ซึ่งหากพิจารณาให้ดีแล้วจะพบว่าแก่นของความคิดในตำราเทศาศาสตร์ ซึ่งเป็นสัจธรรมของชีวิตรักที่มีอยู่ทุกสมัย ไม่ว่าจะเป็นโบราณหรือปัจจุบันก็คือ กิจกรรมทางเพศเพศมีผลต่อความสุขของการใช้ชีวิตครอบครัว

³ ตำรานี้ พบว่า เป็นองค์ความรู้ของชนชั้นสูงที่ “ลับเฉพาะ” ไม่แพร่หลายทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยวรรณกรรมตำราแพศศาสตร์ในภูมิภาคอื่น ๆ แล้วสังเคราะห์เป็นภาพรวมของสังคมไทย
2. ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงสหวิทยาการเพื่อให้ได้แง่มุมที่หลากหลาย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายมนุษยศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2559

บรรณานุกรม

- กาญจนา วิชญาปกรณ์. (2554). มิติหญิงชายในวรรณกรรมสอนสตรี. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 8(2), 1-20.
- ชาลิน นุกูล. (2552). *อิตถีภาวะในชายและบุรุษภาวะในหญิงในเพลงไทยยอดนิยม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. กรุงเทพฯ.
- ธนาภิต. (มปป.). *ตำราพรหมชาติ ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: ปิรามิด.
- ผ้า “สมุดไต้หมอน” ในราชสำนักจันทบุรี-ท่งท่าแห่งรัก สะท้อนคติเรื่องเช็กชยุคโบราณ. (2562, มิถุนายน). *ศิลปวัฒนธรรม*. สืบค้นจาก https://www.silpa-mag.com/article/article_34688
- ระพีพันธ์. (2509). *มหาตำรับรักของอินดู: โลกียสูตร*. กรุงเทพฯ: แพร์พิทยา.
- วัดพระเชตุพน. (2559). *สมุดภาพโคลงกาพย์คัดคน* [จัดพิมพ์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลทรงครองราชย์ 70 ปี มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 89 พรรษา เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 84 พรรษา และเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 61 พรรษา]. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สนิท สมัครกาล. (2519). บทบาทของครอบครัวที่มีต่อบุคลิกภาพของคนไทย. ใน สมบัติ จันทรวงศ์ และรังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (บรรณาธิการ), *รักเมืองไทย* (เล่ม 1) (น. 31-32). กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- สันติชัย แยมใหม่. (2556). *มายาคติทางเพศสภาพผ่านสำนวนในพิธีโนราโรงครู* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- สุกัญญา สุจฉายา. (2527). *เพลงปฏิพากย์: การศึกษาเชิงวรรณคดีวิเคราะห์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. กรุงเทพฯ.
- สุระ อินตามูล. (2555). *พิธีกรรมทรงผีเจ้านาย: พื้นที่เปิดทางเพศภาวะในสังคมล้านนา* (รายงานผลการวิจัย). สืบค้นจาก ฐานข้อมูลงานศึกษาวิจัยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

หรีด เรืองฤทธิ์. (มปป.). ตำราพรหมชาติ ฉบับสมบูรณ์ ตำรานรลักษณ์ฉบับหลวงในรัชกาลที่ 1. กรุงเทพฯ:
เลียงเชียงจงเจริญ,
อรรวรรณ ชมดง, และอรทัย เพี้ยยุระ. (2557). เพศวิถีและสังคมไทยในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง. วารสารบัณฑิต
ศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, 3(2), 77-98.